
Bitcoin en de blockchain in de directe belastingen

Het fiscale statuut van bitcoins

Fiscale actualiteit nr. 36, 22.10.2015

In zijn korte bestaan heeft bitcoin al veel ups en downs gekend, maar vandaag bestaat de virtuele munt nog steeds en vormt zij de basis van nieuwe technologieën. Het btw-statuuut van bitcoin is nu uitgeklaard (zie p. 5) maar op het gebied van de directe belastingen blijft het een esoterische materie, waarover de fiscus en de rechtspraak zich nog niet hebben uitgesproken. Maar volgens ons bieden de huidige regels inzake roerende en diverse inkomsten al voldoende duidelijkheid.

Het arrest van het Hof van Justitie (zie hierboven p. 5) heeft niet alleen belang voor het bitcoin-ecosysteem, maar ook voor talrijke verwante opkomende technologieën.

In deze bijdrage bespreken we daarom de technische aspecten van die systemen en schetsen we ook de behandeling van bitcoins en aanverwanten in de inkomstenbelastingen, vanuit het standpunt van de gewone gebruiker/natuurlijke persoon.

Technisch

De bitcoin als betaalsysteem berust op de uitvinding van de *blockchain*. Dat is een beveiligde databank, waar continu informatie aan wordt toegevoegd.

In tegenstelling tot een klassieke databank, vertrouwt men niet op een centrale instantie (systeembeheerder of andere) om de databank te beveiligen en bij te werken, maar worden die taken verdeeld over meerdere of alle deelnemers aan het systeem (voor een uitgebreidere bespreking van de technische aspecten: zie T. Spaas en M. Van Roey, "Quo vadis bitcoin", *Computerrecht* 2015/84, 113-124).

Het meest verspreide *blockchain*-systeem vandaag is de bitcoin, waarbij de *blockchain* gebruikt wordt om betalingstransacties te verwerken. Het systeem maakt daarvoor gebruik van een eigen rekeneenheid, de bitcoin. Deelnemers aan het bitcoinsysteem doen transacties met bitcoins, en de *bitcoin-blockchain* houdt bij wie op elk moment controle heeft over bepaalde bitcoins.

Die controle over de bitcoins komt neer op de exclusieve mogelijkheid voor elke deelnemer om (de eigen) bitcoins over te dragen, doordat men de enige is die de sleutel daarvoor bezit. Iedereen kan de *blockchain* inkijken, maar de schrijfrechten op de *blockchain* die een deelnemer aan het systeem heeft (d.w.z. de mogelijkheid om bitcoins over te dragen), zijn beperkt tot zijn of haar bitcoins.

De bezitter van bitcoins heeft op geen enkel moment een persoonlijk recht t.a.v. een instantie of uitgever van de bitcoins. Voorts is de waarde van een bitcoin niet vastgelegd. De waarde varieert puur in functie van vraag en aanbod.

Hoewel het bitcoin-gebruik gestaag blijft groeien (G. Hileman en D. Ying, *State of Bitcoin and Blockchain Q3 2015*, www.slideshare.net) bedraagt de totale waarde van alle bitcoins vandaag om en bij de € 4 miljard, wat uiteraard verwaarloosbaar is in vergelijking met traditionele deviezen (zo bevindt er zich meer dan € 2,6 triljard op de balans van de ECB en andere centrale banken van de eurozone). Het is o.i. dan ook veel te voorbarig om bitcoins definitief tot flop of succes te verklaren – laat staan dat het een bedreiging zou vormen voor ons financieel stelsel.

Toch is het voor fiscalisten nu al van belang zich over de fiscale aspecten te buigen. Anno 2015 is bitcoin immers zeker niet meer de enige *blockchain*.

Ten eerste zijn er talrijke varianten van bitcoin, de zogenaamde altcoins, die dezelfde functie als bitcoin proberen te vervullen (betaalsysteem), maar op één of meer technische punten van bitcoin afwijken (transactiesnelheid, versleutelingsmethode enz.). Zij maken elk gebruik van hun eigen *blockchain*.

Ten tweede is het toepassingsgebied van de *blockchain* ruimer dan louter betaalverkeer. In principe kan men alle soorten informatie aan zo'n databank toevoegen.

De financiële sector experimenteert dan ook volop (maar discreet) met *blockchains*, zowel voor betalingsverkeer als voor verhandeling van financiële instrumenten en voor opslag en uitvoering van financiële contracten.

Maar iedere keer dat het gaat om een *blockchain* die gebaseerd is op rekeneenheden met een financiële waarde, rijst de vraag naar de fiscale behandeling. In die zin is de fiscale behandeling van de 'oerversie' van de *blockchain*, bitcoin, cruciaal

om het antwoord te kennen voor al die afgeleide technologieën.

Bitcoin en aanverwanten in de personenbelasting

a) Leiden bitcoins tot roerend inkomen?

Het aanhouden van bitcoins op zich geeft o.i. geen aanleiding tot een roerend inkomen. In het bitcoin-systeem is er immers geen automatische aangroei van het aantal bitcoins dat men houdt, of enige andere opbrengst die men verkrijgt louter door het houden van bitcoins.

Als er een roerend inkomen is dat in bitcoins betaald wordt, dan is er geen andere behandeling van toepassing dan wanneer de betaling in klassieke valuta zou gebeuren. De relevante wetsartikels in het WIB maken immers geen onderscheid in functie van de wijze van betaling of uitvoering.

Zo wordt een dividend omschreven als: "alle voordelen toegekend door een vennootschap aan aandelen en winstbewijzen hoe ook genaamd, uit welken hoofde en op welke wijze ook verkregen" (art. 18 1° WIB 92). En onder interesten vallen "interest, premies en alle andere opbrengsten van leningen" (art. 19 1°), zonder een onderscheid te maken volgens de wijze waarop de opbrengsten worden verkregen.

Dus als bijvoorbeeld twee privépartijen overeenkomen om een lening af te sluiten in bitcoins, met interest in bitcoins, is die interest belastbaar als roerend inkomen.

Een bedrag aan roerende inkomsten dat in vreemde valuta is uitgedrukt, wordt in euro omgezet volgens de wisselkoers bij betaling of toekenning (art. 17 § 2).

Het begrip 'valuta' wordt niet gedefinieerd in het WIB, en het is dus onduidelijk of bitcoins eronder vallen. Maar voor roerende inkomsten is dat van weinig praktisch belang, omdat artikel 20bis WIB 92 een gelijklopende bepaling bevat over roerende inkomsten in de vorm van goederen in natura : de relevante waarde is de verkoopwaarde op het moment van toekenning.

Of men bitcoins als valuta of als 'ander goed' beschouwt, het lijkt ons bij gebrek aan concrete richtlijnen terzake verdedigbaar dat de belastingplichtige op eigen initiatief de tegenwaarde in euro op het moment van de toekenning vermeldt.

Die waarde kan men op zowat elke financiële website terugvinden – de bekendste zoekmotor geeft die zelfs onmiddellijk weer bij het zoeken op 'bitcoin price'. De belastingplichtige moet dan wel consequent zijn in de gebruikte bron, en moet de exacte datum van verwerving kunnen bewijzen.

b) Leidt overdracht van bitcoins tot divers inkomen?

Diverse inkomsten zijn: "winst of baten, hoe ook genaamd, die ... buiten het uitoefenen van een beroepswerkzaamheid, voortkomen uit enige prestatie, verrichting of speculatie ..., daaronder niet begrepen normale verrichtingen van beheer van een privé-vermogen bestaande uit onroerende goederen, portefeuillewaarden en roerende voorwerpen" (art. 90 1° WIB 92).

De notie 'normaal beheer van een privévermogen' is een fiscaal topic dat regelmatig in de spotlights staat (zie bv. *Fisc. Act.* 2013, 18/14 en 44/10, 2012, 11/1 en 31/8). Wij onderzoeken hier echter of bitcoins vrijstelbare roerende voorwerpen of portefeuillewaarden zijn in de zin van artikel 90, 1° WIB 92.

Bitcoins zijn geen roerende voorwerpen omdat dat begrip allen slaat op stoffelijke roerende goederen (Cass. 24 oktober 1975, *Arr. Cass.* 1976, 244, concl. Krings; *Bull. Bel.* 1977, 1299) (zie ook *Fisc. Act.* 2007, 27/1, 2010, 35/5 en 2012, 37/14). En hoewel het technisch mogelijk is om (de sleutel tot) bitcoins in een fysieke drager te vervatten, zijn bitcoins op zich niet van stoffelijke aard.

Zijn bitcoins dan portefeuillewaarden?

Dat begrip is nooit gedefinieerd in het WIB. Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 november 1962, die de voorloper van artikel 90, 1° invoerde, is over portefeuillewaarden alleen gesproken als "roerende waarden" die worden gekocht en verkocht, zowel op termijn als contant (*Parl. St.* Senaat 1961-62, stuk 366, 148). Ook 'roerende waarde' wordt niet gedefinieerd in het WIB.

Rechtsleer en fiscus hebben steeds een evolutieve invulling van dat begrip gehanteerd, waardoor nieuwe financiële producten consequent als potentieel vrijgestelde 'portefeuillewaarden' werden behandeld (B. Colmant, *Belgium Country Report*, IFA Cahiers 1995, vol. 80b, "Tax aspects of derivative financial instruments").

Het moet echter wel om ruim verhandelbare waarden gaan (H. Vanhulle, "Het normaal beheer van een privé-vermogen anno 2005: evolueert de fiscus mee?", *Actualia vermogensrecht*, 225). Dat is in overeenstemming met de voorbereidende werken ("waarden die worden gekocht en verkocht") en ook met de rechtspraak, die bijvoorbeeld know-how impliciet niet als vrijstelbare portefeuillewaarde beschouwt. Doorgaans is know-how immers niet ruim verhandelbaar.

De ruime verhandelbaarheid is een voorwaarde die in het geval van bitcoin vervuld is. Een verkoper kan vandaag op meerdere beurzen terecht.

Ook vreemde deviezen worden traditioneel trouwens als vrijstelbare portefeuillewaarden beschouwd (bv. Luik 15 februari 1995, *Fisc. Koer.* 1995/333, *FJF* nr. 95/107 of circ. Ci.D.19.444.05, 29 augustus 1995 over art. 19 § 3 WIB 92, een bepaling die het vermommen van belastbare roerende inkomsten als vrijgestelde meerwaarden – o.a. op deviezen – moet

tegenaan).

Er zijn o.i. geen redenen om voor bitcoins van de bestaande principes af te wijken: als open, evoluerende categorie die ruim verhandelbare roerende waarden omvat, moet het begrip portefeuillewaarden o.i. ook de bitcoin en consoorten omvatten.

Komt het echter toch tot belastbaarheid als divers inkomen omdat de belastingplichtige handelingen stelt *buiten* het normale beheer van een privévermogen, rijst de vraag naar de waardering van de meerwaarden, meer bepaald welke waarderingmethode de belastingplichtige moet toepassen bij geleidelijke realisatie (FIFO, LIFO ...). In principe zijn bitcoins immers fungibel (d.w.z. inwisselbaar).

Bij gebrek aan specifieke richtlijnen komt het ons voor dat de belastingplichtige zelf een waarderingmethode kan kiezen (FIFO of LIFO, gewogen gemiddelde ...). Hij of zij zal wel de aanschaffings- en vervreemdingsdata moeten bewijzen, en de gekozen methode consequent moeten toepassen.

Tot slot: bitcoins lijken, net als vreemde deviezen, op dit moment buiten het toepassingsgebied van de komende speculatietaks te blijven. Zonder ons uit te spreken over de wenselijkheid van die belasting in het algemeen, wijzen wij erop dat een speculatietaks in het geval van bitcoins moeilijk afdwingbaar zou zijn, net door het gebrek aan centrale instantie die de bitcoins beheert. Verder zou zo'n belasting de manoeuvreerruimte van de *fintech*-sector (op software gebaseerde financiële diensten) beperken, een sector die de overheid toch wil stimuleren.

Hoewel de wetgever natuurlijk nooit de ontwikkeling van bitcoins en aanverwanten kon voorzien, hopen wij met deze bijdrage aangetoond te hebben dat een toepassing van de bestaande regels in de personenbelasting tot een gelijkaardig belastingregime leidt als voor traditionele waarden.

In een volgende bijdrage gaan we dieper in op de regels die gelden voor professionele gebruikers (beroepsinkomen, boekhoudwetgeving, vennootschapsbelasting).

Thomas Spaas
advocaat aan de balie van Antwerpen